

پیش‌بینی رضایت از زندگی بر اساس تصور فرد از خدا در دانشجویان علوم پزشکی

Prediction of life satisfaction based on perception of God in medical sciences students

A.A. Haddadi Kuhsar , Ph.D. Student.

علی اکبر حدادی کوهسار *

T. Kashefi, M.A.

طیبه کاشفی **

چکیده

تصور فرد از خدا مبتنی بر واکنش احساسی و تجربی فرد از خدا می‌باشد که در اثر تجربیات روزانه زندگی فرد شکل گرفته است. هدف پژوهش حاضر پیش‌بینی رضایت از زندگی بر اساس تصور فرد از خدا در دانشجویان دانشگاه علوم پزشکی تربت حیدریه بود. طرح پژوهش از نوع همبستگی می‌باشد. بدین منظور تعداد ۱۳۰ نفر از دانشجویان دانشگاه علوم پزشکی تربت حیدریه با استفاده از روش نمونه‌برداری سهمی انتخاب شدند. سیاهه تصور فرد از خدا (لارنس، ۱۹۹۷) و مقیاس رضایت از زندگی (دینر و همکاران، ۱۹۸۵) بر روی آنان اجرا شد. تحلیل داده‌ها با استفاده از رگرسیون چندگانه نشان داد که رضایت از زندگی دانشجویان را به طور کلی می‌توان از روی تصور شان از خدا پیش‌بینی کرد ($R^2=0/20$). همچنین نتایج

*. دانشجوی دکترای روانشناسی سلامت دانشگاه خوارزمی

** کارشناس ارشد روانشناسی بالینی دانشگاه علوم پزشکی تربت حیدریه

پژوهش نشان داد، دانشجویانی که تصور پذیرنده و مثبتی از خدا داشتند از رضایت از زندگی بیشتری و دانشجویانی که تصور منفی و تعارض‌آمیزی از خدا داشتند از رضایت از زندگی کمتری برخوردار بودند.

واژه-کلیدها: تصور فرد از خدا، رضایت از زندگی

Abstract

An individual's perception of God is shaped by their daily experience and feelings towards deity and is acquired during the individual's encounter with sacred- relate objects. The aim of the current study was the prediction of life satisfaction from representation of God in medical sciences students. This study has a correlative research design. To accomplish the stated goal 130 students were selected by means of proportional stratified sampling procedure. The image of God Inventory (Lawrence, 1997) and satisfaction with life scale (diener et al., 1985) were administered on them. Analysis of data using a multiple regression analysis revealed that the magnitude of life satisfaction can be predicted from the quality of student's representation of God ($R^2 = 0/20$). Moreover, data revealed that students who had a positive and accepting representation of God were higher in life satisfaction than students who had a negative representation of God.

Keywords: representation of God, life satisfaction.

Contact information: yamola280@yahoo.com

مقدمه

اولین بار تصور فرد^۱ از خدا توسط آنا ماری رایز تو (۱۹۷۹) مورد بررسی روانشناختی قرار گرفت. از نظر رایز تو تصور فرد از خدا دربرگیرنده برداشت احساسی و تجربی فرد از خدا می‌باشد که برگرفته از نظریه روان تحلیل گری است. تصور فرد از خدا از طریق تجربیات افراد در ارتباط با خدا شکل می‌گیرد و به صورت احساس معنوی از خدا در می‌آید (کرکپاتریک، ۲۰۰۵). افزون بر آن، کرکپاتریک و شیور (۱۹۹۲) در پژوهش خود به این نتیجه رسیدند که دلبستگی ایمن و داشتن تصور مثبت از خداوند، با رضایت بالا از زندگی، کاهش اضطراب،

افسردگی، و بیماری‌های فیزیکی توأم بوده است.

تصور فرد از خدا یکی از محوری‌ترین جنبه‌های نظام اعتقادی افراد مؤمن را تشکیل می‌دهد و از طریق تجربیات مذهبی و معنوی افراد شکل گرفته و به صورت احساس معنوی از خدا در می‌آید. این تصور به سبب اهمیتی که از لحاظ دینی و روان‌شناختی دارد، توجه نظریه‌پردازان روابط موضوعی و روان‌شناسان دین را به خود جلب کرده است. این موضوع از آن جهت قابل بحث و بررسی است که معرفت و شناخت خدا همراه با داشتن تصور درست از او شرط اساسی و یکی از پایه‌های مهم شکل‌گیری ارتباط با خداوند است و شناخت و چگونگی تصور ما از خداوند به شدت در رفتار و تعامل ما با خدا تأثیر می‌گذارد. در تصور مثبت، خدا به صورت مهربان، حمایتگر و راهنما تصور می‌شود که می‌تواند منجر به آرامش افراد گردد. ولی در تصور منفی، خدا طردکننده، نامهربان، و سخت‌گیر تصور می‌شود که موجب ناامیدی و خلق منفی در افراد می‌شود (گرین وی، ۲۰۰۳).

افرادی که تصور منفی از خداوند دارند نمی‌توانند با او رابطه‌ای عاطفی و صمیمی برقرار کنند و حتی اگر اهل عبادت هم باشند عبادتشان ناشی از ترس و اضطراب است، نه از روی رابطه و اعتماد به خداوند که اساس دلبستگی به خدا است (شجاعی، ۱۳۸۳). البته توجه به این نکته مهم است که به طور کلی، اصطلاح «تصور خدا» می‌تواند به عنوان شناخت هیجانی افراد از خدا تعریف شود و بیشتر بر پایه تجارب هیجانی و عاطفی فرد مبتنی است. ریچاردز و برگین (۲۰۰۰) در تحقیقی گزارش کردند مراجعانی که ایمان به خداوند داشتند و از منابع معنوی بیشتری در زندگی‌شان استفاده می‌کردند، در طول درمان روان‌شناختی، از قدرت بیشتری برای مقابله برخوردار بودند. اما یکی از عواملی که بر رابطه افراد با خداوند تأثیر می‌گذارد، نوع تصویری است که افراد از خداوند دارند. پارگامنت^۲ (۱۹۹۹) مذهب را به عنوان یک عامل مؤثر در رسیدن به سلامت روانی می‌داند و از نظر او آنچه باید مهم تلقی شده و روی آن تمرکز شود نوع برداشت و تعریفی است که افراد از مذهب و خدای خود دارند. وی تأکید می‌کند وقتی به افراد خیلی نزدیک می‌شویم، می‌بینیم دریافت‌ها و برداشت‌های مشخص و چندگانه‌ای از مذهب در ذهن و دل خود دارند که برخی از آنها مفید می‌باشد (فیلیپس، پارگامنت، لین و کراسلی، ۲۰۰۴).

پیش‌بینی رضایت از زندگی بر اساس تصور فرد از خدا در دانشجویان علوم پزشکی

در بسیاری از پژوهش‌ها به نقش مؤثر اعتقادات مذهبی بر رفتار انسان‌ها تأکید شده است و نشان‌دهنده تأثیر مثبت مذهب بر ابعاد مختلف زندگی انسان‌هاست (پور رضائیان، ۱۳۸۰). همچنین بین توسعه اعتقادات مذهبی و وظایفی که در گذر سن متحول می‌شوند، ارتباط معناداری وجود دارد (مک فادن، ۱۹۹۸). افزون بر این پژوهش کالیانی (۱۹۹۷) تأثیر مثبت مذهب را بر سطوح فردی و اجتماعی و فرایندهای انطباقی در سنین بعدی نشان داد.

تحقیقات الیسون، گای و گلاس (۱۹۸۹) نشان داد مذهب^۳ می‌تواند تأثیر مثبتی بر زندگی و رضایت از زندگی فرد داشته باشد. رضایت از زندگی به فرایند قضاوتی و شناختی اشاره دارد که در آن افراد کیفیت زندگی خود را بر اساس مجموعه‌ای از ملاک‌ها ارزشیابی می‌کنند (زکی، ۱۳۸۶). اگرچه افراد مختلف در زمینه مؤلفه‌های مهم یک زندگی خوب از قبیل سلامت و روابط موفق با یکدیگر توافق دارند، اما به این مؤلفه‌ها وزن‌های متفاوتی می‌دهند. تجربه رضایت از زندگی هدف برتر زندگی به‌شمار می‌رود و احساس غم و ناخوشایندی اغلب مانعی در راه انجام وظایف فرد شمرده می‌شود (دینر، ایمونز، لارسون و لوکاس، ۲۰۰۳). افزون بر این پژوهش پکوک و پولوما (۱۹۹۹) نشان داد که بین مذهب و رضایت از زندگی^۴، رابطه مثبت وجود دارد؛ به‌علاوه اینکه که مذهب تأثیر مثبتی بر سلامت روانی^۵ و رضایت از زندگی افراد بزرگسال دارد. چنین حمایت‌هایی باعث احساس امنیت جسمانی، شناختی و هیجانی می‌گردد. لیما و پوتنام^۶ (۲۰۱۰) در پژوهشی نشان دادند که افراد مذهبی رضایت بیشتری از زندگی دارند. هولدر و همکاران (۲۰۱۰) نیز نشان دادند که افراد مذهبی رضایت بیشتری از زندگی دارند و به‌عکس، افرادی که از نظر مذهبی ضعیف‌ترند، رضایت کمتری از زندگی دارند.

افزون بر آن، نتایج پژوهش کلارک و للکز (۲۰۰۹) با هدف بررسی تأثیر مذهب بر رضایت از زندگی نشان داد که به هر میزان فضای حاکم بر زندگی مذهبی‌تر باشد، رضایت از زندگی بیشتر خواهد بود. نتایج پژوهش بخشی پوررودسری (۱۳۸۴)، نشان داد دانشجویان دختر که گرایش‌های مذهبی قوی‌تری دارند، از رضایت از زندگی بالاتری برخوردارند.

نظر به اینکه پژوهش‌های انجام شده در حیطه تصور فرد از خدا در بافت مذهب مسیحی که با فرهنگ اسلامی ایران متفاوت است، انجام شده، هدف اصلی پژوهش حاضر پیش‌بینی

پیش‌بینی رضایت از زندگی بر اساس تصور فرد از خدا در دانشجویان علوم پزشکی

رضایت از زندگی بر اساس تصور فرد از خدا در دانشجویان علوم پزشکی است. افزون بر آن، این پژوهش می‌تواند یکی از اولین پژوهش‌ها در قلمرو رابطه تصور فرد از خداوند و رضایت از زندگی در ادبیات پژوهشی داخل کشور به‌شمار آید.

روش

طرح: طرح این پژوهش از نوع همبستگی است.

جامعه آماری، نمونه و روش نمونه‌گیری: جامعه آماری این پژوهش، کلیه دانشجویان علوم پزشکی تربت حیدریه بودند. از این تعداد ۱۳۰ نفر (۴۰ مرد و ۹۰ زن) با دامنه سنی بین ۱۸ تا ۲۵ سال به شیوه نمونه‌برداری نمونه‌گیری سهمی بر مبنای دانشکده‌ها انتخاب شدند. میانگین سنی برای پسران ۲۱/۶ با انحراف استاندارد ۲/۶ سال و میانگین سنی برای دختران ۲۱/۱ با انحراف استاندارد ۲/۶ سال بود.

ابزار سنجش: ابزارهای زیر در پژوهش حاضر مورد استفاده قرار گرفتند:

سیاهه تصور فرد از خدا (HOG: لارنس، ۱۹۹۷): شامل ۷۲ ماده و ۶ عامل (تأثیرپذیری^۷، مشیت الهی^۸، حضور^۹، چالش^{۱۰}، پذیرش^{۱۱}، خیرخواهی^{۱۲}) است که با هدف ارزیابی احساسات افراد نسبت به خدا در یک مقیاس ۴ درجه‌ای لیکرت (از ۱ کاملاً مخالفم تا ۴ کاملاً موافقم) نمره‌گذاری می‌شود. ضریب همسانی درونی سؤالات برای هر یک از عوامل فوق به ترتیب برابر با ۰/۹۲، ۰/۹۲، ۰/۹۴، ۰/۸۶، ۰/۹۰ و ۰/۹۱ گزارش شده است (لارنس، ۱۹۹۷). در ایران ضریب آلفای کرونباخ برای عوامل فوق به ترتیب ۰/۸۰، ۰/۴۱، ۰/۸۸، ۰/۵۱، ۰/۸۱ و ۰/۸۲ است (حدادی و غباری، ۱۳۹۰).

مقیاس رضایت از زندگی (دینر و همکاران، ۱۹۸۵): این مقیاس برای ارزیابی کلی رضایتمندی از زندگی ساخته شده است. این مقیاس دارای ۵ ماده و یک نمره کلی است که میزان رضایت فرد را از زندگی در یک مقیاس ۷ درجه‌ای لیکرت می‌سنجد. ضریب آلفای کرونباخ برای کل مقیاس که نشان دهنده همسانی درونی است، بر روی یک نمونه ۱۷۶ نفری ۰/۸۷ و ثبات آزمون با آزمون مجدد انجام شده و پس از گذشت دو ماه ۰/۸۲ برآورد شده

پیش‌بینی رضایت از زندگی بر اساس تصور فرد از خدا در دانشجویان علوم پزشکی

است (دینر و همکاران، ۱۹۸۵). در ایران ضریب آلفای کرونباخ برای کل مقیاس ۰/۸۱ می‌باشد (حدادی، ۱۳۹۱).

روش اجرای پژوهش: برای جمع‌آوری داده‌ها دستیاران پژوهشی با قرار قبلی به دانشکده‌ها رفتند و با کمک اساتید مربوطه در حدود ۲۵-۲۰ دقیقه را برای پاسخدهی به سؤالات پرسشنامه‌ها اختصاص دادند. و دستیاران پژوهشی پرسشنامه‌ها را پر کردند. در کل ۱۳۰ پرسشنامه جمع‌آوری شد که قابل استفاده بوده و برای تحلیل نهایی این تعداد پرسشنامه مورد استفاده قرار گرفتند.

روش تجزیه و تحلیل داده‌ها: برای تحلیل داده‌ها از ضریب همبستگی پیرسون و تحلیل رگرسیون چندگانه استفاده شد.

داده‌ها و یافته‌ها

میانگین، انحراف استاندارد و ضرایب همبستگی متغیرهای پژوهش در جدول شماره (۱) منعکس شده‌اند.

جدول ۱: میانگین، انحراف استاندارد و ضرایب همبستگی رضایت از زندگی با ابعاد تصور فرد از خدا در دانشجویان

متغیرها	<u>M</u>	<u>SD</u>	۱	۲	۳	۴	۵	۶
۱- رضایت از زندگی	۲۱/۸۲	۶/۷۰	-					
۲- تأثیرپذیری	۳۶/۷۰	۵/۰۷	۰/۳۵ ^{°°}	-				
۳- مشیت الهی	۳۱/۴۸	۳/۰۷	۰/۲۵ [°]	۰/۱۶ [°]	-			
۴- حضور	۳۹/۱۸	۵/۶۰	۰/۳۷ ^{°°}	۰/۶۰ ^{°°}	۰/۳۶ ^{°°}	-		
۵- چالش	۳۶/۵۳	۳/۴۱	۰/۱۶ [°]	۰/۳۳ ^{°°}	۰/۳۱ ^{°°}	۰/۵۱ ^{°°}	-	
۶- پذیرش	۳۵/۲۲	۵/۳۷	۰/۴۲ ^{°°}	۰/۴۹ ^{°°}	۰/۲۳ [°]	۰/۶۱ ^{°°}	۰/۲۶ [°]	-
۷- خبرخواهی	۳۸/۴۸	۴/۴۵	۰/۳۵ ^{°°}	۰/۳۹ ^{°°}	۰/۲۶ ^{°°}	۰/۶۲ ^{°°}	۰/۴۴ ^{°°}	۰/۵۹ ^{°°}

** $P < .01$ * $P < .05$

جدول شماره (۱) نشان می‌دهد که رضایت از زندگی با ابعاد تصور فرد از خداوند همبستگی معنادار دارد. یعنی افرادی که خداوند را پذیرنده بندگان می‌دانند از رضایت از زندگی بیشتری برخوردارند. افزون بر این نتایج نشان می‌دهد که عوامل تصور فرد از خدا با هم همبستگی معنادار دارند.

جدول ۲: نتایج تحلیل رگرسیون چندگانه برای پیش‌بینی رضایت از زندگی بر اساس ابعاد**تصور فرد از خدا در دانشجویان**

p	t	Beta	SEB	B	P	F	Adj.R ²	R ²	متغیرها	
									پیش‌بین	ملاک
۰/۰۰۱	۳/۵۸	۰/۳۳	۰/۱۱	۰/۴۱	۰/۰۰۱	۱۵/۸۸	۰/۱۹	۰/۲۰	تصور فرد از خدا	رضایت از
۰/۰۴۱	۲/۰۷	۰/۱۹	۰/۱۲	۰/۲۵					(پذیرش خدا)	زندگی
									(تأثیرپذیری)	

همان‌طوری که از جدول فوق استنباط می‌شود در حدود ۰/۲۰ واریانس تغییرات در رضایت از زندگی از روی ابعاد تصور فرد از خدا (پذیرش خدا و تأثیرپذیری) قابل تبیین است. و مقدار رگرسیون در سطح خطای کمتر از یک صدم ($p < ۰/۰۰۱$) معنی‌دار شده است و همین امر نشان می‌دهد که رضایت از زندگی قابل تبیین به وسیله متغیرهای پیش‌بینی‌کننده می‌باشد. بدین‌صورت دانشجویانی که تصور پذیرنده و مثبتی از خدا داشتند رضایت از زندگی‌شان در سطح بالاتری بود. ولی دانشجویانی که تصور منفی و تعارض‌آمیزی از خدا داشتند رضایت از زندگی‌شان در سطح پایین‌تری بود.

بحث و نتیجه‌گیری

در پژوهش حاضر ارتباط بین تصور فرد از خدا با رضایت از زندگی در دانشجویان بررسی شد. نتایج نشان داد رضایت از زندگی دانشجویان علوم پزشکی را می‌توان با استفاده از نوع تصور آنان از خداوند پیش‌بینی کرد. بدین معنا دانشجویانی که تصور پذیرنده و مثبتی از خداوند داشتند از میزان رضایت از زندگی بالاتر و دانشجویانی که تصور منفی و تعارض‌آمیزی از خدا داشتند، رضایت از زندگی کمتری داشتند. نتیجه این پژوهش با یافته‌های پژوهشگران پیشین (برای مثال: کرک‌پاتریک و شیور، ۱۹۹۲؛ کالیانی، ۱۹۹۷؛ الیسون، گای و گلاس، ۱۹۸۹؛ پکوک و پولوما، ۱۹۹۹؛ لیم و پوتنام، ۲۰۱۰؛ کلارک و لکزر، ۲۰۰۹) همسو است.

کرک‌پاتریک و شیور (۱۹۹۲) در پژوهش خود به این نتیجه رسیدند که دلبستگی ایمن و داشتن تصور مثبت از خداوند، با رضایت بالا از زندگی، کاهش اضطراب، افسردگی، و بیماری‌های جسمانی توأم بوده است. تحقیقات الیسون، گای و گلاس (۱۹۸۹) نشان داد مذهب

پیش‌بینی رضایت از زندگی بر اساس تصور فرد از خدا در دانشجویان علوم پزشکی

می‌تواند تأثیر مثبتی بر زندگی و رضایت از زندگی فرد داشته باشد. افزون بر آن، لیما و پوتنام (۲۰۱۰)، در پژوهشی نشان دادند که افراد مذهبی رضایت بیشتری از زندگی دارند. و نتایج پژوهش هولدر و همکاران (۲۰۱۰) نشان داد که افراد مذهبی، رضایت بیشتری از زندگی دارند و افرادی که از نظر مذهبی در سطوح پایین‌تری هستند، میزان رضایت از زندگی آنها کمتر است.

علاوه بر این نتایج پژوهش حاضر نشان دادند افرادی که به مشیت الهی در زندگی معتقدند و باور دارند که خواست خداوند در رخدادهای زندگی مؤثر است، از میزان رضایت از زندگی بیشتری نسبت به افراد دیگر برخوردارند. به بیان دیگر، باور به نفوذ و تأثیر مشیت الهی در زندگی، رضایت از زندگی افراد را افزایش می‌دهد. افزون بر این، یافته‌های پژوهش حاضر نشان دادند که اعتقاد به پذیرندگی خداوند و قدرت او در اداره امور و رخدادها نیز با رضایت از زندگی افراد ارتباط دارد.

به هر حال با توجه به پس‌رویدادی بودن پژوهش حاضر دقیقاً نمی‌توان مشخص کرد که آیا تصور منفی از خدا به نارضایتی از زندگی می‌انجامد و یا آنکه نارضایتی از زندگی موجب داشتن تصور منفی از خدا می‌شود. برای روشن‌تر کردن تقدم و تأخر این دو متغیر مستلزم انجام پژوهش‌های طولی است.

علاوه بر این نمی‌توان جهت ارتباط را در این پژوهش مشخص کرد، به‌طوری که احتمال دارد تصور منفی از خدا منجر به نارضایتی از زندگی افراد شود و یا نارضایتی افراد از زندگی نسبت به خداوند تصور منفی داشته باشند. برای جبران این محدودیت لازم است در آینده پژوهش‌هایی از نوع آزمایشی کنترل شده در قلمرو تصور فرد به خدا و رضایت از زندگی انجام گیرد. به عبارت دیگر پژوهشگران با طرح پژوهش تجربی کنترل شده (پیش‌آزمون-پس‌آزمون با گروه گواه تصادفی) تصور فرد به خدا را در یک گروه تغییر دهند و با مقایسه گروه گواه به تأثیر تغییرات تصور فرد به خدا در تغییر میزان نارضایتی افراد از زندگی پی ببرند. از آنجا که پژوهش حاضر در دانشجویان دانشگاه علوم پزشکی تربت حیدریه اجرا شده است باید در تعمیم نتایج آن به گروه‌هایی که از لحاظ طرزحوازه مذهبی و معنوی و یا تحولی با این گروه متفاوتند (ازجمله دانش‌آموزان، افراد بزرگسال کم‌سواد و گروه‌های خاص مانند

پیش‌بینی رضایت از زندگی بر اساس تصور فرد از خدا در دانشجویان علوم پزشکی

معلولان جسمی و بیماران روانی و ... با احتیاط عمل شود.

پی‌نوشت‌ها:

1- Representation of God	2- Pargament
3- Religion	4- Satisfaction with life
5- Mental Health	6- Lima & Putnam
7- Influence	8- Providence
9- Presence	10- Challenge
11- Acceptance	12- Benevolence

منابع و مأخذ فارسی:

- بخشی‌پور رودسری، عباس. (۱۳۸۴). «بررسی رابطه بین رضایت از زندگی و حمایت اجتماعی با سلامت روان در دانشجویان». فصلنامه اصول بهداشت روانی. شماره ۲۸-۲۷، ۱۴۵-۱۵۲.
- پور رضائیان، مهدی. (۱۳۸۰). «نقش دین در روان‌درمانی امروز جهان». اصلاح و تربیت. شماره ۷۵ و ۷۶، ۲۸-۲۶.
- حدادی کوهسار، علی‌اکبر. (۱۳۹۱). پیش‌بینی رضایت از زندگی بر اساس سبک‌های دلبستگی در مدیران دبیرستان‌ها: تفاوت‌های جنس. فصلنامه تازه‌های روان‌شناسی صنعتی/سازمانی. ۱۱، ۳، ۶۰-۵۳.
- حدادی کوهسار، علی‌اکبر و غباری بناب، باقر. (۱۳۹۰). تصویر ذهنی از خدا و افکار پارانویامانند در دانشجویان. روانشناسی تحولی (روانشناسان ایرانی سابق) - دانشگاه آزاد اسلامی. ۲۷، ۲۷، ۲۸۹-۲۹۵.
- زکی، محمدعلی. (۱۳۸۶). اعتباریابی مقیاس چندبُعدی رضایت از زندگی دانش‌آموزان. مجله روان‌پزشکی و روان‌شناسی بالینی ایران. ۴۹، سال سیزدهم، شماره ۱.
- شجاعی، محمدصادق. (۱۳۸۳). توکل به خدا راهی به‌سوی حرمت خود. قم: مؤسسه آموزشی و پژوهشی امام خمینی (ره).
- نوری، نرگس. (۱۳۸۸). عوامل مؤثر در شادکامی کارکنان شرکت فولاد مبارکه. جامعه‌شناسی کاربردی.

منابع و مأخذ خارجی:

- Clark, A. E. & Leikes, L. (2009). "Let us pray: religious interactions in life satisfaction". PSE Working Papers , PSE (Ecolenormalesupérieure).
- Diener, E., Emmons, R.A., Larson, R.J., & Griffin, S. (1985). The satisfaction with life scale. *Journal of Personality Assessment*. 49, 71-75.
- Diener. E. D, Emmons, R., Larsen, R., & Lucas, R.E. (2003). The evolving concept of happiness. *Advances in callaging and Gerontology*. 15, 187, 219.
- Ellison C G, Gaym D A, Glass T A. (1989). Does religious commitment contribute to individual life satisfaction? *Social Forces*. 68: 100-123.
- Greenway, A.P., Milne L. C., & Clarke, V. (2003). Personality variables, self-esteem and depression and an individual's perception of God. *Mental Health, Religion & Culture*, 6 (1), 45-58
- Haddadi Koohsar AA, Ghobari Bonab B. (1390). Image of God and paranoid ideation in college students. *J Iranian Psychol*. 7: 289-295.
- Holder, M. D. Coleman, B. Wallace, J.M. (2010). "Spirituality, Religiousness, and Happiness in Children Aged 8–12 Years". *Journal of Happiness Studies*. 11, 2, 131-150.
- Kalyani, K.M. (1997). The impact of religious beliefs and practice on aging: A cross – cultural comparison. *Journal of Aging Studies*. 11(2): 101- 114.
- Kirkpatrick, I. A., & Shaver, P. R. (1992). An attachment-theoretical approach to romantic love and religious belief. *Society for Personality and Social Psychology*. 18: 266-275.
- Kirkpatrick, I. A., & Shaver, P. R. (1992). An attachment-theoretical approach to romantic love and religious belief. *Society for Personality and Social Psychology*. 18, 266-275.
- Kirkpatrick, L.A. (2005). *Attachment, evolution, and the psychology of religion*. New York; The Guilford Press.
- Lawrence, R. T. (1997). Measuring the image of God: The God image inventory and the God image scales. *The Journal of Psychology and Theology*. 25, 214-226.
- Lima, C. & Putnam, P.D. (2010). 'Religion, Social Networks, and Life Satisfaction. *American Sociological Review*. 75(6), 914–933.
- Mcfadden S H. (1998). *Religion and aging Oshkosh*: University of Wisconsin.
- Pargament, K. I. (1999). The psychology of religion and spirituality: Yes and no. *International Journal for the Psychology of Religion*, 9, 3-16.
- Peacock J. R. Poloma, M. M. (1999). Religiosity and life satisfaction across the life course. *Social Indicators Research*. 48: 321-342.
- Phillips, R.E., Pargament, K.I., Lynn, O.K., Crossley, C.D. (2004). Self-Directing

- Religious Coping: A Deistic God, Abandoning God, or no God at all ,"? *Journal for the scientific Study of Religion*. 3, 43, 409-418.
- Reynolds, J. F., (1965) "Religion and prejudice: A factor - Analytic Study". *Review OF Religious Research*. 6(3), p 475-484.
- Richards, P. S; Bergin, A. E. (Ed), (2000). *Handbook of psychotherapy and religious diversity*. (pp. 469-489). Washington, DC, US: American Psychological Association.
- Rizzuto, A. M. (1979). *The Birth of the Living God*. Chicago: University of Chicago Press.